

پئی ناچئی له کاری دهلتهی دادهمزرئ و دهیینه سهربازخانه که دهیبینن وا خویندهوار و چالاک و کار له دس هاتوه دهیکهنه ئهفسر و چند سهربازی له بهر دهستی دادنهین. دهو ومختهدا امیر نیزام (میرزا تقی خان ئه میرکهبیر) هاتوته تهوریز و بۆته پینشکاری و ملیعههد ناسر الدین شا، ئه میرکهبیر کاتی عهزیز خان دهیبینی و کارمکانی ههلدهسه نگینئ، تیدهگا ئه پیاوه بۆ کاری گه ورهتر دهبیت دهیکاته فرماندهی فوجی شهشی لهشکرکه دهرجهی دهچینه سهر و له نیو لهشکری تهوریز ناو دهردهکا.

عزیز خان رادهسپیرینه ولاتی خوی نستان که برا گه ورهکهی فهروخ خانیش بیت بۆ تهوریز. فهروخ خان دینه تهوریز و لهگهل خوی فهقیکهی هاودهرس و دوستی عهزیز خانیش که له بۆکان ببوه پینش نوپژ دینیت بۆ تهوریز. وهک دهماو دم گزراوبانهتهوه، کاتی عهزیز خان چوه بۆ تهوریز و لهگهل فهقیی دوستی لیک جوئ بوونهوه جووتیک که لاشی کوردی ده پئی دا دهبی له بۆکان کهوشی تهوریزی باش دهرئ و له پینی دهکا، که لاشهکه لای فهقیی دوستی بهجی دینئ و دهلی با ئه که لاشه یادگاری من بی لای تو با قهول و قهراریکیش بکهین من ئهوه دهروم بهرهو تهوریز ههگا کاریکی باشم دس کهوت و دامهزرام، توش بهرمه لای خوم، توش ههروه ها کاتی کاری باشم دس کهوت منت له بیر بیت. فهقی دهلی بهسه رچاو قهنت له بیر ناکهم، که لاش ههلدهگری و ده بوخچهی خویدا رایدهگری، کاتی فهروخ خان دیت بچئ بۆ تهوریز، به فهقی دهلی عهزیز خان جئ و مهکانی چۆته سهر و رای سپاردوه منیش بچم لهوی دام دهمهزرینی لهگهل کاربه دهستانی و ملیعههد دوستایهتی پهیدا کردوه، فهقیش دهلی که وایی منیش دیم بهلکوو لهوی کاریکی باشتر بدوزمهوه. ههردووکیان ساز دهن و دهرۆن بۆ تهوریز لهوی عهزیز خان دهیبینهوه . فهقی که لاشه یادگاریهکهی

عزیز خانیش لهگهل خوی دینئ. دمو ومخته دا که ئهوان دهگهنئ عزیز خان له مهجسئیکی زور گه وره دا که پیاوی ماقوولی دمرباریشی لی بووه، دانیشتیوو، دهلین برابیهکت و دوستیکت هاتوون. بانگیان دهکاته ژوور و زور به ریزموه بهخیر هاتنیان دهکا. فمقی بوخچهیهکی له پیش دادهئ، عزیز خان که دهیکاتهوه که لاشه کونهکانی خوی دهناسیتموه و لهسر سریان دادهئ و ماچیان دهکا و پروو ده خهلهکهکه دهکا و دملئ نهوه کهوشی من بووه پیش نهوهی نیمه تهوریز و به یادگار له لای ئهوه فمقییهم داناهه، ئهوه فمقییهش دوست و هاودهرسی من بووه، قهول وقمرار مکشیان بؤ باس دهکا و فمقی دهباته لای ژورووی خوی.

پاش نهوه فمقوخ خانی برایشی له لهشکری تهوریز دا دا دهمه زری و فمقییش بهو هممو وریایی و خوریک خهریهیموه له تهوریز دهبیته مهلا وهک دهلین له پاشان بؤته شبعه وسیقهت و الاسلام تهوریز ئهوه فمقییه بووه.

عزیز خان روژ به روژ له لای کار بهدهستان ریزی زیاتر دهبیته و پلهی دهچپته سر تاکو دهبیته فرماندهی فمقی شهمی تهوریز، نهودهمه زور پلهیهکی بهرز بووه. له هممو نازمر بایجان ناوی به نازا و کار له دهسهاتوو بلاو دهبیتهوه.

سالی ۱۲۵۳ و ۱۲۵۴ کاتی حاکمانی ئهفغان یارمحمد خان و کامران میرزا⁸ شوړشیک ههلهگیر سینن و به تهمای جوئیوونهوه له ئیران دهن، محمد شای قاجار لهشکریان دهکاته سر. فرمان ده ر دهکا له هممو ناوچهکانی ئیران فمقی ههلبزاده و تاییهت کؤ بنهوه و سوپایهکی زور و زهبندی لی پیک بینن و بهرمو هراتی ئهفغانستان هیرش بهرن خوشی لهگهلئیان دهچی له نازمر بایجان را فمقی شهم به فرماندهی عزیز خان ههلهمبژیردرئ، نهوه ههول ماموریتهی

⁸ گوڤاری یادگار به مدیریتی عباس اقبال ناشتانی سالی ۱۳۲۶ سالی جوامی ژماره یهک و دو لا به ره ی ۴۲

عزیز خان بووه، کاتئ پئی دملین خوی ساز کا بو ئو لهشکر کیشیه. فمروخ خانی برای دمنیریتته وه موکورپان چهند پپاوی کارامه و نازا هملبژیرئ و لهگهل خوی بیانیهئی بو تهوریز، لهو کوردانهی وا فمروخ خان هیناونی عزیز خانیش له تهوریز همدیکیان هملدهبژیرئ و تیکهل به فموجی شهشی دهکا و ومړئ دهکمون بو تاران و لهویرا بو همرات له ریگه محمهد شا کاتئ عزیز خان دهبینئ و دمروانیتته هملس و کهوتئ، بهر دلئ دهکهوئ و دهزانی ئوه فرماندهیهکی زور کارامیه.

ده پازدهی مانگی رهمهزانی سالی ۱۲۵۳ همرات دوره ددرئ و حاکمهکانی همرات دهچن ده قهلاوه و خویان بو شهر و بهرگری تعیار دهکن، پاش دورمدان و چهند هیرش، یار محمهد خان و کامران میرزا رادهسپترنه شا که دهس له هیرش راگرئ و نوینمړیک بنیریتته نیوشاری همرات تاکو خویان به دهستهوه بدن، محمهد شا عزیز خان هملدهبژیرئ به نوینمړی خوی. محمهد حسن ئبعتمادالسلتهنه میژوو نووسیکي رۆژگاری عزیز خانه لای وایه محمهد شا بویه عزیز خانی هملبژاردوه بو وهی بچیتته نیو قهلائی همرات، هومل لهبهر سواد وخویندهواریه زور باشهکهی که عزیز خان بویهتی، دووهم ئهفغانیهکان نایینیان سوننه بوو، عزیز خانیش کورد وسوننه بوو، عزیز خان به بی سئ و دوو دملئ بملئ دهچم، چهند کسئک لهو کوردانهی له تهوریز را هیناونی رهگهل خوی دمخا و دهچیتته نیو قهلا، لهوئ زوری ریز لی دمگرن و دو رۆژ دهمینیتتهوه. دواي قسه و باسیکی زور لهگهل کامران میرزا و حاکمی همرات دهگهړیتتهوه لای محمهد شا و بوچوون و رای خوی به شا رادهگهینیئ و دملئ به تهمان فریومان بدن و کات رابویرن، چاوهرین لهشکری ئینگلیز یارمهتیاں بو بنیرئ و به بهرتیل و پینشکیش خویان راگرن و دملین

پیشکش و شتی زور ددهین به شا مولت مان بدات و درو دهکن خویان به دستهوه نادن. شا فرمانی هیرش دهدات وهرات ده گیرئ. نادر میرزا ده کتیبی تاریخ و جغرافیای دارالسلطنه‌ی تهوریزدا⁹ دهلی دواى ئهوه‌ی عزیز خان چوه لای ئهفغانیه‌کان و به سهرکه‌وتووی هاتهوه، جینگه و ریگه‌ی له لای محمهد شا زور چوه سهر و ریزی زیاتری لئ ده گرت.

دهو روژگاره دا کهمتر سهرانی نیزامی خوینده‌واریان هه‌بووه، ده نیو ئهو فرمانده نیزامیانه دا عزیز خان زور باسه‌واد و خمت خوش و ئه‌هلی زانست بووه، بو خوی گوتبوی له گوندی نستان له حوجره‌ی فهقییان و لای مه‌لای زور عالم غالبه‌ی علمه عمره‌بیه‌کانی خویندووه، ئه‌وش ده‌زانین کهسئ عمره‌بی باش خویندبئ له ئه‌ده‌بیبیاتی فارسیش شارمزایی باش په‌یدا ده‌کا. دواى ئهوه‌ی کیشه‌ی هرات کوتایی پی هات عزیز خان له تاران ماوه و له‌گه‌ل میرزا نه‌زهر عملی حکیم باشی بو به دوست. ئه‌و میرزا نه‌زهره زور له دام وده‌زگای محمهد شا نزیک بو و پیاویکی سو‌فی مه‌سه‌له‌کیش بو، زیاتر هوی دوستایه‌تی له‌گه‌ل عزیز خان له‌و ریگه‌ی را بوو چونکه عزیز خانیش زور له ته‌ریقه‌تی سو‌فی‌گه‌ری به‌تایه‌ت نه‌فشبه‌ندی نزیک بوو و مه‌نسووبتیکی زور به تاسویی شیخ عوسمانی سراج الدین هه‌ورامان بوو. زوربه‌ی میژوو نوسه‌کان لایان وایه ئه‌و میرزا نه‌زهر عملیه‌بوته هوی ناساندنی زیاتری عزیز خان به دره‌باری شا.

ئه‌وه‌ی راستیی بیته دواى ئهوه‌ی له شه‌ری هرات عزیز خان خوی ناساند و ده‌رکه‌وت که له زور باراندا لئه‌هاتو و کارنامه‌یه، روژ له‌گه‌ل روژ له نیو رجالی

---

⁹ نادر میرزا - تاریخ و جغرافیای دارالسلطنه تهوریز چاپ ستوده سالی ۱۳۷۳ ل ۲۶۱

ئەر رۆژگارە دا نیوی دەر کردوہ. دە زۆر کاری لەشکری دا کہ جیی ترس بووہ، عزیز خانیان ھەڵبژاردوہ.

سالی ۱۲۵۶.ق. واتە ۱۲۱۹. ه. ش کیشە و ھەرایەک لە مابەینی فەرەیدون میرزا والی شیراز و خەلکی شارەکہ ساز بووہ، خەلک شکایەتی لە محەمەد شا کردوہ شا میرزا نەبی خانی قەزوینی ئەمیر دیوانی خۆی نارادۆتە شیراز بو لیکۆلینەوہ¹⁰. میزا نەبی خان پێش ئەوہی برۆا بو شیراز کەوتۆتە پرس و برا بو دیتنەوہی کەسکی باش و لێھاتوو تاکو لەگەڵ خۆی ببات بو شیراز، میرزا نەزەر عەلی، عزیز خانی موکری پی دەناسینی و دەلی ھەم باسواد و خەت خۆشە، ھەم نازا و کار لە دەسھاتوہ، میرزا نەبی عزیز خان بانگ دەکا و دەلی خۆت سازکە بو کاریکی وا دەچینە شیراز، دەبی لەگەڵمان بیی. دەچنە شیراز و ھەندئ کیشەکان کەم دەکەنەوہ و عەشایر و خەلکەکہ بە ئاشتی و سازش پێک دینن و دەگەرینەوہ تاران.

ھەوآلەکہ بە شا دەگەینەنەوہ. دەو و مخته دا حاجی میرزا ئاغاسی سەدر ئەعزەم بووہ، دايمە دووبەرەکی و ھەرای ناوتەوہ، و دە والی شیرازی ھەڵبچاوە و خەلکی لی دنداوہ، دیسان ھەرا ھەلایساوہ تا سالی ۱۲۵۹. ه. ق. واتە ۱۲۳۱. ه. ش ئەمجار میرزا نەبی کرا بە والی شیراز. لە سەفەری پێشوو را میرزا نەبی لە عزیز خان رازی بوو و بۆی پروون ببۆوہ کہ دە روژی تەنگانە دا ئەو سەر ھەنگە بە کار دیت دیسان لەگەڵ خۆی دەبیاتە شیراز. میرزا نەبی سالیک

---

¹⁰ گۆفاری یادگار بە مدیریەتی عباس اقبال ئاشتیانی سا لی ۱۳۲۶ سالی چوارمی ژمارە یەک و دوو لاپەردی ۴۲

لهوئ ماوه و لا برا، ئه‌مجاره حوسین خان مقدم (نزام الدوله) کرا به والی
ئهیالته‌تی فارس و ناردرا شیراز¹¹.

حوسین خان هەر له ته‌وریز را عه‌زیز خانی باش دهناسی، زوری پی خوش بوو
که له‌وئ یه، دهمیزانی له ئه‌فسره نازاکانه، بویه هەر له جینگه‌ی خوی دایمه‌زراند
به سهر پهرشتی هاوکاره‌کان و فسرمانده‌ی نیزامی فه‌وجه کانی ته‌وریز.
له به‌هاری ۱۲۶۱ ه. ق حوسین خانی مقدم حاکمیک دادنه‌ی بو حومه‌ی شیراز
و ناوجه‌ی فه‌سا به نیوی میرزا محهمه‌دی فه‌سای، عه‌زیز خان موکریشی
دهکاته نایی.

سالی ۱۲۶۲ حوسین خان مقدم له شیراز را ده‌چینه تاران، و عه‌زیز خانیش
له‌گه‌ل خوی ده‌بات، چند مانگیک ده‌میننه‌وه، تاکو نه‌وروزی سالی ۱۲۶۳ ه. ق
مه‌ره‌خه‌سی له محهمه‌د شا وهر ده‌گرن وده‌گه‌رینه‌وه شیراز، سالی ۱۲۶۴
محهمه‌د شا به نه‌خوشیی نفرس مرد و، نا سرالدین شا چوه سهر ته‌ختی
سه‌لته‌نه‌ت و بوو به شای ئیران. له ته‌وریز را به‌ره‌و تاران وهرئ کهوت. ئه‌میر
که‌بیریشی له‌گه‌ل بووه، هەر له ریگه کاتی ده‌گه‌نه‌ زه‌نگان امیر کبیر دهکاته
سهر ئه‌عه‌زم و ناز ناوی اتابکی ده‌ده‌نی. حاجی میرزا ئاغاسی عه‌زل بووه کاتی
ئهو هه‌واله به شیراز ده‌گا عزیز خان ده‌که‌ویته دل‌ه‌راوکی چونکی خزمه‌تی به
حوسین خانی مقدم کرده، ئاگاداری ئه‌وه‌ش بوو هەر له نازمه‌ریباجان ئه‌میر ئهو
حوسین خانه‌ی خوش نه‌ده‌ویست، عزیز خان بی‌ری لی ده‌کرده‌وه که له
نازمه‌ریباجان ئه‌میر زوری له‌گه‌ل باش بووه، به‌لام وک دهلین "هرچی از دیده
رود از دل هم برود" له می‌زه ئه‌میری نه دیتوه و ئیسته‌ش ده خزمه‌ت یه‌کنی له

¹¹ محمد جه عفر خورموجی. حقایق الاخبار ناسری ل ۲۹۵

مخالفتانی نهمیر دایه، حوسین خان مقدم هر که هوآلی مردنی محمهد شا و دامه زرانی ولیعهد ناسرالدين شای پی گهیشت، دیاره و پیشک‌شیهکی زوری ساز کرد و به چند کس له پیاره ماقولان دا نارديه تاران بو پیروزبایی شای تازه، به لام غافل لهوهی که امیر کبیر ناهیلی هیچ پیشهوه چوونیک له کاری حوسین خان روو بدات. کاتی هوآلی گورانی حاجی میرزا ئاغاسی و جیگرهوهی نهو له لایهن تقی خان امیر کبیر به شیراز گهیشت، بهتایبست نهو هوآله که امیر لهگهل حوسین خان نا کؤکه و دیاری و پیشک‌شیهکانی گل نهداوتهوه، خهک‌ککش حوسین خانیان خوش نهدهویست، له دژی هستان.

فارسنامه‌ی ناسری¹² باسی نهو کیشه و هرایه‌ی شیراز ناوا دهکات: زوربه‌ی عهشایر و خهکی شاری دژی حوسین خانی مقدم یهکیان گرت، حوسین خانیش هیزی حکومتی بهدهستهوه بوو فرماندهی هیزی حکومت سهرهنگ عزیز خان موکری بوو و فوجی چواری تهوریزی به دهستهوه بوو که زوریان له پیاره نازاکانی موکوریان پیک هاتیوون، دوو فوجی دیکه‌شی له‌بهر دهست دا بوو. شازده عرابه توپیان پی بوو، ههروها سهد کس توچیان هه‌بو. دژبه‌رانیس حاجی میرزا علی اکبر قهوام الملک بوو جگه له شاری شیراز زوربه‌ی ناوچهکانی شیرازی به دهست بوو، زور زوو توانی پازده هزار شهرکس کؤ کاتهوه، و به هیزهوه گهیشته دهستی دلگوشا نیو فرسه‌خ دور له شاری، نزیکه‌ی پازده هزار کسه‌ی دیکه‌ش له شاری دا لایهنگرانی حاجی قهوام خویمان تهیار کرد.

---

¹² فارس نامه ناسری نوسراوه‌ی حاجی میرزا حسن حوسینی قهسای چاپ اول سال ۱۳۶۷ سپهر تاران ج اول. ل. ۷۸۹

رۆژی دوايه حاجی قەوام بە بيانوی دیتنی ئێلبهگی هاته نیو شاری، و لهگهڵ ئێلبهگی یهكتریان بینی و په یمانیان له دژی حوسین خان مقدمه بهست.

تیکرا رایان سپارده حوسین خان که کۆ بوونهوه یهکمان ههیه تۆش یان بۆ خۆ ت یان نوینهرت بین ، حوسین خانیش میرزا عهولای منشی و عزیز خانی سهرهنگی به نوینهری خۆی نارده کۆبوونهوهکه.

سهرانی فارس گوتیان پادشایهکی وا حوسین خانی کردبووه حاکی ئهیهالتهی فارس مرد، ئیستهش دیار نیه ئایا شای تازه حوسین خان دادهنیتهوه یان دهیگورئ، ئیمه راما لهسهه نهوهیه حوسین خان براوتهوه تاران، ولاتهکهکمان بهجیی بیلی بۆ خۆمان کار وباری خۆمان بهرئیه دهبین، شای تازه ههکهسی کرده حاکی ئیمه خزمتهی دهکین، نهگهر نهوهی نهکا ههچی زووتر نهروات، دهبی خوی بۆ شههر ساز کا.

حوسین خانیش که نهوهی بیست وهیزی دوژمنهکانی ههلسهنگاند ده خوی را نهدهدی شههر بکا و لهو لاشهوه نهیدهتوانی به بی ئیزنی تاران ولاتهکه چۆل بکا، کهوته تهکبیر به عزیزخان و دهور و بههکهی بهلکوو ریگه چارهیهک بدوزنهوه. وهلامی پهیامهکهی وا داوه که کات رابویری تاکو ریگهیهک دهوزریتهوه.

رایسپارده ئێلبهگی که سهردهستهی دژبهران بوو گوتی بهلئ زۆر باشه من وادکهم دهروم و خهریکی خۆ سازکردن دهبم، بهلام مواجی سئ مانگی نهو سهرباز و توپچیانه دهبی بدن چون لهگهلم دینهوه بۆ تاران و له ریگه نازوقه و خهرجیان دهوئ، که ئیوه بیدهن من قهیزی دهولتهی تان دهدهمی و بۆتان له دهولتهت وهردهگرمهوه، و گوتیشی ههشت رۆژ مۆلتهت بدن تا ساز دهبم ودهروم. شهوئ عزیز خان له شاری هاته دهر، چوهه لای ئێلبهگی و قسهکانی

حوسین خانى پى راگهياندنوه بو خوشى هينديكى ترساندن و گوتى نعو پهلپهله
ئيوه عهقل قبولى ناکا من لام وايه ئيوه مواجى سى مانگه بدن مؤله تيکيشى
بدننى، چونکه چاک بى يان خراب، ئيسته نوينىرى دولته ليره. نهگىر لهگهلى
به شهر بئين و بى کووژين سبهى مواخرهى دولته تان ديتنه سىر. ئهوانيش
قسهکانيان پهسند کرد و مواجى سى مانگان دانى و ههشت رۇژيش مؤلته تا
دهرۇن.

لهو لاشموه حوسين خان خوى ساز کردبوو بو شهر وبه تهمای رۇيشتن نهبوو تا
مؤلته تهواو بوو، رۇژى ههشتتم بوو هيچ ديار نهبوو حوسين خان پروات،
ئهودم خهلك زانيان فريويان خواردوه و ناروا.

تفنگچى شارى نزيكهى دوو ههزار كهسنيك چونه سهربانى مزگهوتى وهكىل و
خانوه بهرزهكان و دهستيان کرد به تفنگ هاويشتن بهرمو ئمركى حكومتهى و
عهمارته دولتهيهكان. به دهستورى عزيز خان سربازه نازربايجانيهكان
لهسهربانه بهرزهكانى وا به دهستيانوه بوو، سهنگهريان دامهزراند و هاتوچوى
خهلكى شارى و مامورى دولتهى به جارى بهسترا. رۇژى دوايه خهلكى ده
گهرهك ويكرا هيرشيان کرده سىر بازاری وهكىل و تالانيان کرد، مالى تاجرى
هينده و هى دهرموه ههچى بوو به تالان روى. نعو رۇژمش عزيز خان زور
نازاپانه دريژهى به شهرهكه دا و به حوسين خانى راگهياند كه ترست نهى نايهلم
بستنيك بينه پيش. دهستورى دا توپچيهكان چوار توپيان له مهيدانى نالهند
بهرانبىر دهرگای مزگهوتى وهكىل كه به دهست دوژمنانهوه بوو دامهزراند و
مزگهوتى وهكيليان وهبر توپان دا. دهرگای مزگهوت و ديوارهكانى له چند
جيگه كونيان تى كهوت و چوار كس له خهلكى شارى كوژران. شهر سى رۇژ
دريژهى كيشا دوژمنان بيست و بينج سهنگهريان بهرانبىرى لهشكرى دولتهى

دامهزراندبوو، له همرکام لږو سښنگرانه سمد کسښکي تيدا بوو. له ههندئ جښگه مابښني دوو دسته که زور کم بوو، کهځودا و ريش سپي شاري کهوتنه بهين و نارديانه لای حوسين خان که عزيز خان بيته حافظيه و ئهوانيش دين بهلکوو سولج بکړئ. هر دووک لا رازی بوون بچنه حافظيه. عزيز خان کاتي روپيشت بو حافظيه پولیکي زوری سرباز لهگمل خوی بردبوو. خهلك ديتيانن ئه ههموو سربازهي لهگمله ترسيان لي نيشت که مبادا لهوي ههمويان به ديل بگړئ. دهراستيش دا حوسين خان به تهماي گرتن و زينداني کردني کهځوداکان بوو. خهلكه کهش هر کسهی چند تفنگ چپيهکی خوی بردبوو. له ريگه لنيان بوو به شهر و تهقه دامهزرا. خهبر به شاري گهپيشت، خهلك هيرشيان کرده سمر سښنگرهکاني دهولتهی، حوسين خان مقدم دستووری دا خهلكيان وهبر توپان دا نزيکهی چل کس له خهلكي شاري و ده يان دوازده کس له سربازي دهولتهی کووژران. کاتي دهنگي تهقهی نيو شاري به عزيز خان گهپيشت، به پهله گهراوه و زور زوو خوی گهيانده سښنگري سربازهکاني، به هاتنهوی عزيز خان وورهيان بهرز بووه و هيرشي خهلكهکهيان کشاندهوه. ئه شهره نزيکهی چل روژي دريژه کيشا، ده و بهينهدا ههوالي شهرکه به تاران گهپيشت و امير کبير ههموي بيستهوه، به پهله ئهسلان خان پيش خزمتهی شای نارده شيراز تاکو بزاني چبووه و را پورتهکه بدهنهوه به امير. به هاتني نوينري امير شهرکه کووژاوه، ئهمجاره ئهمير يهکی کهی به دهسهلاتهوه نارده شيراز و حوسين خان مقدم (نزام الد و له) بانگ کراوه تاران ده ئاخري دا به فرمانی ئهمير بارام ميرزای مامی شا کرا به حاکمی شيراز.

عزيز خان دمو ئالو گوره دا له شيراز مابووه وهک ئاماژم پي کرد ههمولئ له هاتني ئهمير نگران بووه، نادر ميرزا نووسهري ميژوی نازمهربايجان له قهولي

عزیز خانووه ئاوا دهنوسن: کاتئ ناسرالدين شا لهسهر تهختئ شای رُونيشت و ميرزا تهقيخان وهزير ئهعزم، بوو به اتابک ئهعزم ئهو ههواله به شيراز گهبيشت، من کهوتمه فکر و خهيالاتهوه، چونکه ئهو کابرايم له تهوريز را باش دهناسئ که خوی درشت و توندی ههيه ، نهگهرچئ له تهوريز لهگهل من باش بوو و من ژيردهستی ئهو بووم، کاتئ ئهو به سهفيري ناردرآ بووه ئهرزه روم، و من بهريکرامه دارالخلافهئ تاران. ئهو فهوجئ چواری نازهربايجانئ وهرگرت، زياتر به هوی چاکهئ ميرزا نهزه ر عهلي حکيم باشيه وه بوو، ده دل من دا دهمگوت نهگهر چئ ئهتابک ئهعزم پينشتر لهگهل من ميهرهبان و باش بووه بهلام لهميژه ليک بي خهبرين، ئهميريش ئهو ميرزا عليهئ خوش ناوي، ههروهها ئهو بهينه له شيراز يارمهئ حوسين خان مقدمه کردوه ديسان ئهويش له دؤستانئ حاجئ ميرزا ئاغاسيه.

بويه لام وابوو ئهتابهک ئهعزم، ئهوانه له دل دا را دهگري و ئهو فهوجئ چواره لئ دهستينيتهوه. ههس دهو خهيالاتهوه دا بووم تاكو رۆژيكي قاسديک له تاران را هات، نامهئ يهکئ پئ بوو، پشتئ پاکهتهکهئ به نيوي من بوو و مۆري ئهتابهک ئهعزمئ پئوه بوو. به ترسهوه نامهکهم کردهوه، تهنيا ئهو چهند وشهيه بوو:

(عزیز بيا تا عزیزت کنم) دهس بهجئ خۆم ساز کرد و وهري کهوتم، له ريگه ديسان خهيالآت سهري ليدام لهگهل دؤستانئ وا هاوړيم بوون باسماں دهکرد بلئي چ بي، بلئي پلهئ سووپاييم زياد بکا وبمکاته سهس تيب، يان ولاتهکهئ خۆم سهردهشم بداته دهست که دايمه دهفکري دابووم. بهلکوو له ئهولادانئ بوداق سولتاني بستينن ويبدن به من. به و خهيالاتهوه نزیک بوومهوه له تاران کاتئ گهبيشته دوو فهرسنگئ دارالخلافة، دهسته سواريکئ زۆر وهدر کهوتن، که

گه‌بیشتنی هه‌موویان فه‌مانده‌ی نیزامی بوون و به فه‌مانی ئەتابه‌ک به‌ره‌م‌په‌رمه‌وه هاتبوون نیتتیکرا دهر‌مه‌یان له من ژوروو تر بوو، هه‌موو مبارک باییان لئ ده‌کردم، له په‌نایه‌که‌وه له یه‌ک دوویه‌کی ناسیام پرسى بلئی چ بئ، ئەو ریز و حورمه‌ته بۆ چیه؟ هه‌موو گوتیان هیچ نازانین تا‌کو دوینی ئەتابه‌ک فه‌رموویه عه‌زیز خان دتیت پیشوازی و په‌زیرایی باشی لئ بکه‌ن.

وه‌رئ که‌وتین به‌ره‌و شار، ئەتابه‌ک فه‌رمو‌بووی بته‌ته لای خۆم له‌گه‌ل هه‌موو فه‌مانده‌کان چووینه خزمه‌ت ئەتابه‌ک به یاسای نیزامی سلّام کرد به ده‌ستی له ماندو بوونی رێگه‌ی لئ پرسیم. فه‌رمووی هه‌ر نێسته و به‌و به‌رگه‌وه بچۆ خزمه‌ت ناسر الدین شا. چوو مه‌ خزمه‌ت شا، به ریزه‌وه به‌خه‌یره‌هانتی کردم، فه‌رمووی خزمه‌ته گه‌وره‌کانی تو هه‌مووی ئەتابه‌کی ئەعه‌زم به نێمه‌ی گه‌یانده‌وه، نێسته و مخته‌ی هاتوه که جه‌زای ئەو خزمه‌تانه‌ت بده‌ینه‌وه، ئەوه کردمه‌ ئاجودان باشی هه‌موو سووپای ئێران، فه‌رمان و به‌رگی تاییه‌ت سازه، برۆ وه‌ریانگه‌ره و زۆر به وریایی کاره‌کان به‌ریوه به‌ره، هاتمه دهر و نوژی شهم کرد و چوو مه‌وه خزمه‌ت ئەتابه‌ک، گوتی مه‌نزڵ و مائی تاییه‌ت نامادیه برۆ به‌سه‌نیوه. چوو مه‌ ماله‌که‌ی بۆیان ساز کردبووم.

بۆ شه‌وئ ئەتابه‌ک بانگی کردم و دانیشتن دوو به دوو زۆر به ریزه‌وه کوتی زۆر توند و سه‌خت کاره‌کان به‌ریوه به‌ره و ئەو خه‌لکه به‌و عاده‌تانه‌ی حاجی میرزا ئاغاسی فیری کردوون رایان ماله و ترست له که‌س نه‌بئ. هاتمه‌وه مائی و بۆ سه‌به‌ینی چوو مه هه‌یوانتیکى رازاوه که خوانچه و ته‌به‌قی هه‌لوا وشیرینی جاتیکی زۆر له‌گه‌ل شه‌ره‌به‌تی جۆراوجۆر داندرا‌بوو، من له لای ژوروو دانیشتم وایان بۆ دانام فه‌رمانده و سه‌رانی سووپا وورد و درشت هاتن سه‌عاتیکى پئ چوو گوتیان فه‌رمان و هه‌مایه‌ل هات هه‌سته وه‌رێگه‌ره، به پیر فه‌رمانه‌وه چووم تا

دهرى عمارت لهوئى ميداليان به شانمدا كرد و فرمانم و مرگرت چوومه
ههيوانهكه ههموو رجالى ئيران مبارك باديان پى كوتم. ئهو جار چوومه خزمت
شا مبارك بادی پى كوتم، هاتمهوه لای ئەتابەك ئەویش مبارك بادی پى كوتم.
ئهو ههموو خهياالاتهه من به و جیگه گههیشت كه به خهونیش نه م ده دیت. ئهوه
وهرگىراوى ئهسلئى نوسراوهكهه نادر ميرزايه ده كتیبى نازربايجاندا كه پيشتر
باسى كتیبه كهه كردبوو.

عەزیز خان كاتئ بوو به ناجودان باشى كل ئيران، عهلى خانى كورى كرده
فرماندى فهوجى چواری تهوریز. لهوهه بهولاره روژ به روژ له دهسگای
ئهمير كبير دا جیگه و مقامى عەزیز خان چۆته سهه كه له به شهكانى دوايیدا
باس دهكړئ ههروهه باسى ههموو بنهالهكهه دینمه گۆرئ.

دریژهه ههیه ...